1 december 2025

Överförmyndarnämndens uppdragsplan 2026

Vy över Saltängsbron.

Beslutad av överförmyndarnämnden den 20 november 2025, § 113.
Diarienummer ÖFM 2025/0039-1.

Uppdragsplanen vänder sig till överförmyndarenheten och innehåller mål och måluppfyllelser för prioriterade områden. Enligt kommunens styrmodell är uppdragsplanen nämndens måldokument som pekar ut de politiska ambitionerna för året.

Överförmyndarenheten

Förord

Överförmyndarnämndens uppgift är att utöva *tillsyn*, över förmyndares, förvaltares och gode mäns förvaltning, för att inte rättsförluster skall uppstå för dem som inte själva kan förvalta sin egendom, föra sin talan och tillvarata sina rättigheter.

Överförmyndarnämnden *utreder* behov av nämnda insatser efter ansökan eller anmälan om att en person behöver stöd av en ställföreträdare (ett samlingsbegrepp för gode män, förmyndare och förvaltare).

I uppdraget ingår även *rekrytering* av ställföreträdare. För att säkerställa, att blivande ställföreträdare motsvarar de höga krav som ställs, görs vid rekrytering en lämplighetsprövning. Det är en aktiv efterforskning om förekomst i belastningsregister, kronofogdens register samt i kommunala verksamheter som socialtjänst och ekonomiskt bistånd. Därutöver säkerställs att den tilltänkta ställföreträdaren inte själva har god man eller förvaltare.

Överförmyndarnämnden *utbildar* ställföreträdare. Utbildningen ger nödvändig kunskap om uppdraget, lagstiftningen och de juridiska och ekonomiska delarna. Vid det första uppdraget ges en grundutbildning som syftar till att skapa trygghet och förståelse i uppdraget och att ställföreträdare ska agera korrekt. Därutöver ges utbildning i ekonomiska redovisning som avser den redovisning som årligen ska inlämnas och som tillsynen utgår från.

Idag har samhället fått en ökad medvetenhet om välfärdsbrott, det vill säga när en aktör otillbörligen utnyttjar kommuners eller regioners välfärdssystem för egen vinning. Sveriges kommuner och regioners (SKR) bedömning är att det finns välfärdsbrottslighet i princip alla verksamheter där det är möjligt att göra en vinst, för en individ eller ett företag. Välfärdsbrott inom överförmyndarverksamheten kan vara oriktiga uppgifter kring ekonomiska flöden, otillåten påverkan eller på annat sätt ett försvårande av myndighetsutövning. Här blir utvecklandet av processer, rutiner och kontroller viktiga som syftar på vad som särskilt behöver uppmärksammas i det dagliga arbetet för att identifiera eventuella avvikelser och risker som kan vara välfärdsbrottslighet. Tillsynen av ställföreträdares förvaltning är ett verktyg för att hitta eventuella välfärdsbedrägerier.

Regeringen väntas under 2026 föreslå ny lagstiftning inom området. När uppdragsplanen beslutas är det ännu inte tydligt vilka områden som kommer att omfattas av ny lagstiftning och tidpunkten för inrättandet av dessa. Förändringarna kommer med stor sannolikhet innebära nya arbetssätt och nya utökade arbetsuppgifter.

Norrköping i november 2025
Gunnar Asserhed, överförmyndarnämndens ordförande

Utgångspunkter för nämndens uppdragsplan

Uppdragsplanen uttrycker nämndens politiska ambitioner för året. I arbetet med att ta fram uppdragsplanen har följande beaktats:

- Nämndens ansvarsområde enligt reglementet
- Planeringsförutsättningar
- Ekonomiska förutsättningar
- Kommunfullmäktiges vision, politiskt program, övergripande mål samt för nämnden aktuella lagstadgade planer och inriktningsdokument
- Uppföljning och utvärderingar av genomförd verksamhet
- Lagar och regler

Överförmyndarnämndens ansvarsområde

Nämndens ansvarsområde är att utreda den enskildes behov av godmanskap och förvaltarskap. I ansvaret ingår även att rekrytera och utbilda gode män, förvaltare och förordnad förmyndare. Nämnden är därutöver en tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare.

Överförmyndarnämndens verksamhet styrs av föräldrabalken, står under tillsyn av länsstyrelsen och besluten kan överklagas hos tingsrätten.

Reglemente för överförmyndarnämnden

Enligt kommunens reglemente där överförmyndarnämndens reglemente ingår och som beslutades i september 2025 (KS 2025/0475), ska överförmyndarnämnden utöver vad som stadgas i allmänna nämndreglementet även fullgöra de uppgifter som enligt lag eller annan författning ankommer på överförmyndare eller överförmyndarnämnd.

Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning, ingångna avtal samt bestämmelser i detta reglemente. Detta gäller även när vården av en kommunal angelägenhet med stöd av punkten 1.17.15 i allmänna nämndreglementet har lämnats över till någon annan.

Planeringsförutsättningar

Behovet av gode män och förvaltare (ställföreträdare) ökar i samhället, som en följd av ökad psykisk ohälsa men också utifrån förändrade regelverk som medfört att personer i nätverk kring exempelvis en person med funktionsvariation inte längre på ett enkelt sätt kan hjälpa till i olika situationer.

Den nu rådande demografin med en ökning av äldre kommer också att påverka inflödet av ärenden. Idag lever man längre men kommer så småningom ha behov av stöd och hjälp också av ställföreträdare.

Ökningen av ärenden som gäller minderåriga har ökat under de senaste åren. En fördubbling av ärende har skett. Det gäller främst när barn blir brottsoffer och därmed har rätt till stöd och ekonomisk kompensation. Skadestånd och brottskadeersättning är en ekonomisk kompensation som utsatta för brott kan ha rätt till. Brottsoffermyndigheten tar kontakt med överförmyndaren innan myndigheten betalar ut brottsskadeersättning till barnet. Överförmyndaren meddelar om pengarna bör betalas ut till ett överförmyndarspärrat konto eller inte. Ersättningen sätts alltid in på ett konto i barnets namn. Det är av särskild vikt att utbetalningen till barnet kommer barnet tillgodo.

Vi ser även att utbetalning av skadestånd till brottsoffer där förövaren är minderåriga kommer in till nämnden. Det gäller minderåriga som av någon anledning har tillgångar, det kan vara försäkringsutbetalningar eller ärvda medel och därför finns inom överförmyndarenhetens tillsynsansvar. Minderåriga är skyldiga till att ersätta de skador som de orsakar. Ansvaret för barn är dock något begränsat jämfört med vad som gäller för vuxna. Barnet ska ersätta skadan endast i den utsträckning som det kan anses rimligt. Annars tillfaller skyldigheten att betala skadestånd till vårdnadshavaren för skador som hans eller hennes barn har orsakat, om vårdnadshavaren uppsåtligen eller av oaktsamhet har brustit i sin plikt att utöva tillsyn över barnet.

Inom området förväntas ny lagstiftning 1 juli 2026. En statlig utredning ”Gode män och förvaltare – en översyn”, SoU 2021:36 ligger till grund för detta. Delar av förslagen i utredningen förväntas träda i kraft under sommaren 2026. När uppdragsplanen beslutas är det ännu inte tydligt vilka områden som kommer att omfattas av ny lagstiftning och tidpunkten för inrättandet av dessa. Förändringarna kommer med stor sannolikhet innebära nya arbetssätt och nya utökade arbetsuppgifter. Vissa delar av utredningens förslag genomförs redan. Det är oklart vilka kostnader för nämnden detta kan medföra.

Ekonomiska förutsättningar

Överförmyndarnämndens budget för verksamhetsåret 2026 är 24 908 000 kronor.

Ändrade bidragsystem och förändringar i prisbasbelopp påverkar både direkt och indirekt överförmyndarnämndens budget som avser arvodeskostnader till ställföreträdare. Det är överförmyndarnämnden som beslutar för vilken tidsperiod arvodet och ersättningen betalas ut. Arvodet är en ersättning som betalas till ställföreträdaren som utför det ideella uppdrag som det innebär att vara ställföreträdare. Arvodet utbetalas med hänsyn till ställföreträdarens uppdrag. Tre kategorier finns, förvalta egendom, bevaka rätt och sörja för person. De tre olika uppdragen har olika nivåer av ersättningen. Kostnadsersättning är ersättning för de utgifter som har varit rimliga för ställföreträdaren för att kunna fullfölja sitt uppdrag.

Huvudregeln är att det är huvudmannen, det vill säga den som har god man eller förvaltare, som ska betala arvodet och kostnadsersättningen till sin ställföreträdare.

En förutsättning är att huvudmannens tillgångar överstiger 2 prisbasbelopp eller att huvudmannens inkomst före avdrag för skatt överstiger 2,65 prisbasbelopp. I annat fall ska kommunen stå för arvodet. Om huvudmannen till viss del kommer över någon av gränserna kan endast den del som överstiger tas i anspråk för arvodet medan kommunen betalar resten. Om särskilda skäl finns kan överförmyndarnämnden besluta om undantag från huvudregeln.

Fördelningen av kostnaderna för arvoden har förskjutits de senaste åren. År 2018 var fördelningen lika mellan kommunen och huvudmän. Största förändringen var 2023, då 64 % av alla huvudmän skulle betala arvode och ersättning. 36 % av arvode och ersättning skulle samma år utbetalas av kommunen. Anledningen var det höjda beloppet för garantipension och aktivitetsersättning, som gör att fler huvudmän får inkomster som överstiger 2,65 % av prisbasbeloppet.

I prognosen för 2026 räknar nämnden med att 60 procent av huvudmännen ska betala. De resterande 40 procent ska kommunen ersätta ställföreträdare. Ur kommunalt perspektiv är detta ett mer svårbedömt område att prognistera kostnaderna för. Här ska parametrarna med huvudmännens inkomster eller tillgångar kopplas ihop med nya beräkningar av prisbasbeloppet.

För att säkra upp att de ideella ställföreträdarna får sitt arvode utbetalar kommunen arvoden och ersättning direkt till dessa för att sedan kräva in summan från huvudmännen. Här kan en ökning av andelen osäkra kundfordringar uppstå om huvudmännen i sin tur inte betalar till kommunen.

Kommunfullmäktiges mål

Överförmyndarnämndens bidrag till kommunfullmäktiges övergripande mål kan hänvisas till mål 4 och 6.

Mål 4 Kommunens välfärdstjänster ska hålla en hög kvalitet och utgå från individens behov.

Mål 6 Det ska vara tryggt och säkert i Norrköpings kommun.

De personer som har behov av en ställföreträdare kan förlita sig på att deras behov utreds på rättssäkert och effektivt sätt, där hänsyn tas till den enskildes förutsättningar men också till olika perspektiv.

Ställföreträdare ska erfara en trygghet genom hela processen, från anmälan av intresse till utförandet av sitt uppdrag.

Invånarna ska känna tillit och trygghet till att överförmyndarnämnden fattar korrekta och rättssäkra beslut och att arbetet sker med hög effektivitet. Granskning och tillsyn av ställföreträdare ska genomföras med korrekt bemötande, rättssäkert och vara lätt förståeligt.

Uppdragsplanens mål

Hållbar utveckling

Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Norrköpings kommun har ställt sig bakom Agenda 2030 och de globala målen, vilket innebär att all kommunal verksamhet ska bidra till en hållbar utveckling. För varje mål i uppdragsplanen anges hur arbetet med målen bidrar till de globala målen.

Mål 1

Förebygga upptäcka och rapportera välfärdsbrott.

Måluppfyllelse

- Öka kunskapen och medvetenheten om välfärdsbrott för överförmyndarnämnden, medarbetare samt ställföreträdare.
- Utveckla metoder och rutiner för att förebygga, upptäcka och rapportera brottslighet.
- Samverka med andra myndigheter.

Agenda 2030
Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 3 främja rättssäkerhet samt delmål 4 bekämpa organiserad brottslighet.

Mål 2

Förbereda och utveckla verksamheten inför ny lagstiftning.

Måluppfyllelse

- Utreda och analysera konsekvenser av ny lagstiftning för verksamhetens utförande.
- Anpassa arbetssätt till ny lagstiftning.

Agenda 2030

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 3 främja rättssäkerhet.

Mål 3

Kontinuitetsplan säkerställer att verksamheten kan utföras även vid kriser och allvarliga samhällsproblem.

Måluppfyllelse

- Utarbeta en kontinuitetsplan som säkerställer att verksamheten kan fortgå vid allvarliga kriser.

Agenda 2030

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål 3 främja rättssäkerhet.

Mål 4

Digitalt verksamhetssystem som ger en rättssäker och korrekt hantering.

Måluppfyllelse

- Utveckla verksamhetssystemet för att öka det digitala flödet i ärende-hanteringen.
- Anpassa arbetssätt och arbetsmetoder utifrån ökad digitalisering.

Agenda 2030

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen, delmål främja rättssäkerhet.

Uppföljning

Verksamhetsuppföljning sker månadsvis och redovisas till överförmyndar-nämnden och kommunstyrelsen. Nämndens resultat ska redovisas till kom-munfullmäktige i den ekonomiska uppföljningen i maj och november samt i årsredovisning.

Uppföljning av uppdragsplan sker i juni 2026 samt årsuppföljning i januari 2027.

Norrköpings kommun

Överförmyndarenheten

601 81 Norrköping

011-15 63 80

overformyndarenheten@norrkoping.se